

”At bygge en fremtid for naturen: Strategi for naturbevarelse for verdens zoologiske haver og akvarier”

Referat
oversat af Susanne Solskov, Aalborg Zoo

I 1993 udgav Verdens Zoo organisationen (IUZG) og den internationale forening for bevarelse af naturen (IUCN) ”The World Zoo Conservation Strategy” (Naturbevarelsesstrategi for verdens zoologiske haver). Denne strategi definerede, for første gang i et enkeltstående dokument, de ansvarsområder og muligheder de internationale zoo- og akvarieinstitutioner havde for at kunne involvere sig fuldt ud i bevarelse af naturen. Presset på, og truslerne imod, naturen er til stede og er i høj grad blevet forøget gennem årene. Naturens brug for en hjælpende hånd er blevet intensiveret. Det er derfor en belejlig tid for de zoologiske haver og akvarier at evaluere, på hvilke måder og med hvilke midler de kan styrke og forøge deres støtte til og involvering i bevarelse af naturen.

I 2005 udkom den anden strategi ”Building af Future for Wildlife: the World Zoo and Aquarium Conservation Strategy” (At bygge en fremtid for den vilde natur: Strategi for naturbevarelse for verdens zoologiske haver og akvarier) fra Verdens Zoo- og Akvarieorganisation (WAZA). Dette dokument forstærker og forøger de overordnede temaer fra det første dokument og præsenterer en vision omkring hvilken rolle zoologiske haver og akvarier kan og må spille i arbejdet med bevarelse af naturen og dens økosystemer. Det 72-sidede dokument, hvilket er resultatet af hjælp og råd fra over 350 mennesker, er i høj grad internationalt i dets horisont og frembringelse.

Strategien sigter mod alle zoologiske haver og akvarier, store såvel som små, rige såvel som fattige, og ikke kun mod de, der er medlem af WAZA. Strategien tilføjer en almindelig filosofi for zoologiske haver og akvarier over hele verden og definerer de standarder og den politik, som er nødvendige for at nå målet med bevarelse af naturen. 2005-strategien er interessant og brugbar ikke kun for zoo- og akvariefolk, men også for hvem som helst som beskæftiger sig med bevarelse af biodiversitet og bæredygtig udvikling.

Dokumentet indledes af forord af direktøren for IUCN (The World Conservation Union) samt af præsidenten for WAZA og formanden for WAZA’s naturbevarelseskomité, som igangsatte tilblivelsen og produktionen af strategien. Dokumentet består af en introduktion, ni kapitler, hvor der til hvert hører et kort sammendrag, en erklæring omkring visioner, en hovedtekst, konklusioner og en række anbefalinger. De sidste sider indeholder fire bilag: en ordbog med termer fra teksten, en liste med akronymer (initialord) med fuld titel og webside, anerkendelser for bidrag samt en liste over illustrationer.

Strategien, som vil blive suppleret af en web-baseret og udfoldet ressource-manual (under forberedelse) skal bruges af de individuelle zoologiske haver og akvarier, af nationale og regionale foreninger og af WAZA selv som en basis for at udvikle handlingsplaner for implementering af anbefalingerne.

Dette sammendrag inkluderer resuméer, erklæringer omkring visioner samt anbefalingerne for hvert kapitel.

Kapitel 1. Integrering af naturbevarelse.

RESUMÉ: Dette kapitel forklarer hvorfor og hvordan alle zoologiske haver og akvarier er nødsaget til at være direkte knyttet til bevarelsesprogrammer i naturen, og hvorfor og hvordan de er nødsaget til at integrere bevarelsesaktiviteterne i deres egne organisatoriske aktiviteter, internt såvel som eksternt. Internt integrerede bevarelsesaktiviteter er disse som relaterer til måden hvorpå den zoologiske have eller akvarium er organiseret og agerer i forhold til den daglige håndtering af zoo-gæster. Eksternt integrerede aktiviteter er de aktiviteter som institutionen udfører udenfor Zoo's areal. Både interne og eksterne aktiviteter bliver diskuteret, listet op og grundlæggende strategier bliver foreslået. Hovedvægten lægges hele vejen igennem på samarbejde, koordinering og kommunikation.

VISION: Hovedmålet for zoologiske haver og akvarier skal være at integrere naturbevarelsesaktiviteter i alle aspekter af arbejdet i institutionen. De fundamentale elementer i enhver organisations kultur skal være værdier som bæredygtighed og naturbevarelse, samt social og miljømæssig ansvarlighed. Disse værdier skal gennemtrænge alle sider af arbejdet og skal forstås og udføres af alle som arbejder indenfor WAZA's netværk.

ANBEFALING:

WZACS (Strategi for naturbevarelse for Verdens Zoo og Akvarieorganisation) opfordrer alle institutioner til at stræbe mod en strategi for integreret naturbevarelse og anstrenge sig for at tildele finansielle og menneskelige ressourcer forsigtigt og med omtanke, med maksimum af sammenhængende og strategisk tænkning indenfor egen organisation samt maksimum samarbejde med andre. På denne måde vil den bedste bæredygtige naturbevarelse overfor truede dyrearter kunne opnås samt overfor deres habitater og menneskelige naboer.

Kapitel 2. Bevarelse af populationer i naturen.

RESUMÉ: Dette kapitel præsenterer zoologiske haver og akvariers vision som en styrke i arbejdet med verdensomspændende naturbevarelse og beskriver detaljeret hvorledes dette kan opnås. Ud fra en ramme baseret på "the Conservation on Biological Diversity and the UN Millennium Development Goals" ("naturbevarelse, biodiversitet og FN's udviklingsmål for det nye årtusinde") er den overordnede politik fortolket ind i naturbevarelsesarbejdet gennem involvering i regionale, nationale og lokale Biodiversitets Handlingsplaner samt Programmer for artsgenoprettelse. Dette sikrer at zoo- og akvariebaserede aktiviteter bliver integrerede, hellere end isolerede, aktiviteter. Disse institutioner er aktivt engagerede i naturbevarelse gennem diagnosticering, problemløsning samt hjælpende foranstaltninger med vægten på bæredygtige langvarige studier og programmer. For eksempel er veterinærer indenfor zoologiske haver og akvarier unikke i deres mulighed for at forske i opståede sygdomme, og arbejde med grænsefladen mellem vilde og tamme dyr samt mellem mennesker og dyr (så som øko-turisme med de store aber som emne). Vilde dyrs sundhedstilstand er også en integreret del af de reintroduktions- og transportprogrammer, der i stadig større udstrækning vil blive behov for i arbejdet med opsplitning af habitater og konflikter mellem mennesker og de vilde dyr. Alle disse aktiviteter vil blive mest effektivt udført af feltenheder af professionelle indenfor naturbevarelsesarbejde. Zoologiske haver og akvarier udvikler sig som uddannelsescentre for disse professionelle, og opbygger derigennem også lokal naturbevarelseskapacitet. Zoologiske haver og akvarier er også centre med høj standard for dyrevelfærd, avl, håndtering af små dyrestande samt vilde dyrs sundhed og bruger deres tilstedeværelse på at tiltrække og støtte lokale vildtbestande. Desuden repræsenterer de 600 millioner gæster, som zoologiske haver og akvarier tiltrækker om året, en betydningsfuld ressource som kan give kapital til naturbevarelse i felten. Som konklusion kan siges at zoologiske haver og akvarier er ideelt placerede i forhold til at bidrage til naturbevarelse i felten i deres eget og andre lande samt gennem anvendelse af deres viden, færdigheder og ressourcer. Udvikling af denne indsats skal være i absolut fokus.

VISION: Zoologiske haver og akvarier skal bidrage yderligere til naturbevarelsesarbejde i felten ved at supplere med viden, færdigheder og ressourcer gennem initiativer indenfor avl i zoo, transport og reintroduktion, vilde dyrs sundhedstilstand, forskning, uddannelse, og ved at støtte felt aktiviteter økonomisk. Zoologiske haver og akvarier skal være en betydningsfuld styrke i den verdensomspændende naturbevarelse gennem ansættelse eller støtte til feltarbejdere, som er aktive i bevarelse af truede dyrearter og deres habitater.

ANBEFALINGER:

- WZACS opfordrer alle zoologiske haver og akvarier til at øge arbejdet med at støtte bevarelse af den truede natur.

- WZACS har den holdning, at zoologiske haver og akvarier, opmuntret af WAZA og dens regionale og nationale foreninger, skal fokusere sine forslag og handlinger i forhold til naturbevarelse i lokale, nationale og regionale Biodiversitets Handlingsplaner og/eller lignende Artsbevarende Programmer. Hvor noget sådant endnu ikke er etableret eller effektiviseret skal dette iværksættes, støttes og styrkes.

- **WZACS understreger at de enkelte zoologiske haver og akvarier ikke skal arbejde uafhængigt i reintroduktions- eller transportprogrammer, men skal samarbejde med andre institutioner og altid med de rette statslige myndigheder, de relevante IUCN/SSC Specialist Grupper og andre statslige og ikke-statslige naturbevarelsesinstanser, specielt disse i værtslandet og med de relevante nationale og regionale zoo- eller akvarieforeninger.**
- **WZACS anbefaler stærkt at zoologiske haver og akvarier rekrutterer, uddanner og støtter personale som skal arbejde med naturbevarelse i felten. WZACS hylder også de zoologiske haver og akvarier som har et koncept for uddannelseskurser for professionelle naturbevarelsesfolk og opfordrer andre institutioner til at beslutte sig for at udvikle sine egne kurser eller yde bistand til de allerede eksisterende.**
- **WZACS opfordrer alle nationale og regionale foreninger samt alle zoologiske haver og akvarier, store såvel som små, til at være aktivt involverede i at skaffe midler til naturbevarelse i felten.**
- **WZACS foreslår at zoologiske haver og akvarier forøger deres områder med det formål at skabe habitater for hjemmehørende truede dyrearter.**
- **WZACS anbefaler at regionale og nationale foreninger for zoologiske haver og akvarier skænker tid og penge til at udtænke og implementere metoder til at vurdere deres medlemmers bidrag til naturbevarelse.**

Kapitel 3. Videnskab og forskning

RESUMÉ: Dette kapitel præsenterer visionen om at zoologiske haver og akvarier skal være seriøse, respekterede videnskabelige institutioner, som er integrerede i forskningsmiljøer, og som træffer sunde, videnskabelige beslutninger på naturens vegne. I kapitlet argumenteres for at zoologiske haver og akvarier gennem deres levende samlinger har unikke muligheder for at bidrage til den naturbevaringsorienterede forskning. Derudover tilbyder de lokaliteter hvor forskere og gæster kan mødes, og dermed hjælper med til at øge den offentlige forståelse for videnskab. Her skærpes muligheden for at øge opmærksomheden omkring forskning og hvorledes naturbevarelse kan inddrages heri.

Zoologiske haver og akvarier kan forestå forskning for at udbygge deres egne eller andres mål (f.eks. ved at samarbejde med universiteterne). Forskningsemnerne inkluderer forskning i ægte og anvendt biologisk forskning (f.eks. små populationers biologi, adfærd, føde, reproduktionsbiologi), in situ naturbevarelses forskning (f.eks. adfærdsøkologi, undersøgelser af habitater) og forskning rettet mod udvikling af andre perspektiver (f.eks. formidling til gæsterne, marketing, evaluering af udstillinger).

Der argumenteres for at alle forskningsprojekter, som har med naturbevarelse at gøre, skal registreres og informationerne herom formidles bredt og gøres let tilgængelige. Databaser er under udvikling for at understøtte dette. Zoologiske haver og akvarier kan udvikle sine forskningskapaciteter ved at støtte specifikke forskningsmedarbejdere, ved at udvikle samarbejder med universiteterne og ved at støtte almindelige udgivelser, symposier og workshops hvor den videnskabelige forskning præsenteres og diskuteres. For at maksimere udbyttet af forskningen skal resultaterne gøres stadig lettere tilgængelige (for både akademiske og zoo/akvarie samfund), og teknikker og erfaringer skal deles. Ved at fremme adgangen til informationer om dyresamlinger og materialer kan zoologiske haver og akvarier være med til at udvikle forskningen i fremtiden. Som konklusion må der være spillerum for zoologiske haver og akvarier til at udvikle den videnskabelige forskning. Dette kan bruges af beslutningstagerne indenfor dyresamlingerne i institutionerne såvel som bidrage til forskning i felten.

VISIONER: Zoologiske haver og akvarier skal være fuldt og aktivt integrerede i forskellige forskningsmiljøer. De skal være med til at øge bevidstgørelsen og forståelse for at de er seriøse, respekterede institutioner, som yder betydelige bidrag til og træffer sunde, videnskabelige beslutninger vedrørende naturen verden over.

ANBEFALINGER:

- **WZACS tilskynder alle foreninger, regionale og nationale, til at fortsætte med at registrere og konferere om den forskning som deres medlemmer varetager, til at gøre informationerne tilgængelige og til at overvåge opståen af nye områder for forskning som indgang til anvendelse indenfor naturbevarelse.**

- **WZACS anbefaler at institutionerne, både individuelt samt kollektivt, identificerer, prioriterer og fortsætter egne forskningsbehov indenfor den zoo- og akvarierelaterede forskning.**

- WZACS opfordrer den internationale zoo- og akvarieverden til at arbejde for etablering og udbredelse af brug af databaser og ressourcebanker til at støtte op omkring deres naturbevarelsesarbejde. I særdeleshed opfordrer WZACS netværket under WAZA og ISIS til at forsikre, at ZIMS (Zoological Information Management System) til stadighed, let tilgængeligt og brugbart system for alle WAZA's medlemmer og for foreninger regionalt og nationalt under WAZA. Derud over opfordres alle medlemmer af regionale foreninger til at arbejde for at man tilmelder sig ISIS's ZIMS-projekt.

- WZACS tilskynder alle zoologiske haver og akvarier til at gennemgå deres ressourcer og bidrage i størst mulige omfang og på flest mulige måder til forskningsinitiativer, specielt disse som er rettet direkte mod naturbevarelse. Desuden skal de arbejde både selvstændigt og i samarbejde for at rejse eksterne forskningsmidler. Som bidrag til dette arbejde skulle WAZA og regionale foreninger søge informationer omkring ledige fondsmidler og krav for adgang til disse midler.

- WZACS opmuntrer zoologiske haver og akvarier og tilknyttede forskningsinstitutioner til at analysere og offentliggøre deres forskningsresultater i videnskabelige tidsskrifter. Resultaterne fremføres gennem udarbejdelse af sammendrag og gøres tilgængelige i systematiske bogfortegnelser samt gennem korte rapporter i relevante tidsskrifter, nyhedsbreve og på websider.

- WZACS ser gerne at der jævnligt udsendes informationer om forskningsemner som skal tages vare på på institutionelt, regionalt eller globalt niveau. Disse informationer skal fastsætte og dokumentere fremskridt med sine klare forskningsprioriteter, og evaluere og omadressere disse prioriteter hvis der er behov for det.

Kapitel 4. Styring af populationer.

RESUMÉ: Dette kapitel præsenterer en vision omkring zoologiske haver og akvarier som centre for ekspertise indenfor styring af mindre populationer ved involvering i regionale og globale fælles avlsprogrammer. For at maksimere værdien af naturbevarelse er det nødvendigt at ex situ populationerne er demografiske stabile, veldrevne og i stand til at reproducere bæredygtigt. De skal fordeles mellem adskillige institutioner af tilstrækkelig størrelse for at der kan opretholdes et højt niveau af genetisk diversitet. Mange programmer har i dag for lille grundstamme og for få medvirkende institutioner, hvilket resulterer i reduceret genetisk variation og/eller dårlig ynglesucces.

Strategier til at forøge gennemførligheden inkluderer: forøgede ynglearealer, ekspandering fra regionale til internationale programmer, fokus på genetisk styring, forbedre styringspraksis gennem forskning og import af grundstammer fra naturen eller andre regioner.

Styring af populationer inkluderer demografisk og genetisk overblik samt veterinær pleje og pasning. Det første involverer optegnelser vedr. antal, alder samt social og seksuel struktur i flokken. Genetisk styring involverer klarlæggelse af taksonomisk identitet og at undgå ødelæggende effekter af indavl og tab af genetisk variation.

Beslutninger vedr. styring kommer til udtryk i stambøger. Data omkring populationerne er registreret i et databasesystem, ISIS (International Species Information System), suppleret med registrerings- og analysesoftware. Andre aspekter til diskussion er konfiskerede og efterladte dyr, ejerskab, og indflydelsen på dyrenes mulighed for at flytte omkring. Kapitlet understreger at det primære mål med ex situ-programmer er støtte (inklusiv demografiske og genetiske overblik) for in situ bevarelse. Håndtering af metapopulationer kræver styring af et sæt populationer der er interaktion imellem med almindelige bevarelsesmål. Komponenter af vigtighed i denne forbindelse kunne f.eks. være in situ populationer, avlsprogrammer i oprindelseslandet, vilde populationer og genbanker. Udveksling mellem populationer kunne også involvere genudsætning.

Kapitlet slutter med at fastslå, at mange populationer i dag i naturen er som ex situ- populationer – små af størrelse med begrænset genetisk udveksling. Videnskaben, som beskæftiger sig med styring af små populationer, og som blev udviklet hovedsageligt for at styre ex situ- populationer, er af direkte relevans for naturbevarelse i felten. Denne ekspertise er et væsentligt bidrag som zoologiske haver og akvarier kan yde til naturbevarelsen.

VISION: Alle zoologiske haver og akvarier skal være primære centre for ekspertise omkring styring af små populationer og vil blive involveret i globale og regionale fælles avlsprogrammer. Alle sådanne programmer skal være baseret på en solid viden baseret på nyeste tilgængelige viden om styring af populationer, reproduktionsbiologi, genetik, adfærd, fysiologi, ernæring, veterinære forhold, pasning og pleje.

ANBEFALINGER:

- **WZACS anbefaler at alle avlsprogrammer for truede arter i zoologiske haver og akvarier skal håndteres som globale og regionale fælles programmer, hvor de deltagende zoologiske haver og akvarier deler et sæt af specifikke formål for programmerne. Regionale programmer skal hæftes op på globale strategier for naturbevarelse. Globale eller regionale stambøger eller databaser med lignende indhold skal styres for disse arter. Hvor ressourcerne er til det, skal også avlsprogrammer for ikke-truede arter igangsættes og styres.**

- **WZACS anbefaler at alle avlsprogrammer, i hvilke zoologiske haver og akvarier er involverede, skal evalueres kvantitativt og objektivt i forhold til deres formål, status og gennemførlighed.**

- WZACS anbefaler stærkt at alle avlsprogrammer skal baseres på ren videnskab med brug af nyeste viden omkring populationsstyring, reproduktionsbiologi, genetik, etologi, ernæring, veterinære forhold, samt standarder for pasning og pleje.
- WZACS påminder alle zoologiske haver og akvarier samt lokale, regionale og nationale myndigheder at det kan være brugbart at konsultere "WAZA guidelines on the acceptance of seized or confiscated animals" (WAZA's retningslinjer i forbindelse med modtagelse af udstødte eller konfiskerede dyr) før konfiskerede dyr modtages.
- WZACS opfordrer alle zoologiske haver og akvarier til at fortsætte med at støtte den videnskabelige udvikling indenfor populationsstyring, især for dyreklasser som holdes i grupper (f.eks. fisk, hvirvelløse dyr og mikroorganismer), eller arter som står overfor specifikke udfordringer, f.eks. sygdom.
- WZACS minder alle zoologiske haver og akvarier om, at det forventes at der varetages en omhyggelig bogføring med dyresamlingen og at disse data formidles til ISIS's databaser og stambøger på en punktlig og vidtfavnende måde. WAZA og de regionale foreninger må fortsætte med at udforske økonomisk rentable metoder, således at institutioner i udviklingslande også kan deltage fuldt ud i denne proces.
- WZACS ser gerne at alle zoologiske haver og akvarier kæder deres egen planlægning omkring dyresamlingen sammen med regionalt eller globalt identificerede prioriteter indenfor bevarelse af truede dyrearter og arbejder sammen med IUCN Species Survival Commission's taksonomiske og rådgivende grupper på forskellige arter.
- WZACS henstiller at lovgivere og håndhævere af love forsikrer, at processerne med at implementere lovgivningen for transport af dyr og genetisk materiale mellem de zoologiske haver og akvarier afsluttes så hurtigt som muligt.

Kapitel 5. Formidling og uddannelse.

RESUMÉ: *Formidlingen spiller en central rolle i alle zoologiske haver og akvarier og bør derfor høre til som en del af den organiserede strategi. Dette indebærer en defineret formidlings politik, at lave en strategisk udviklingsplan for formidling og at demonstrere miljømæssig bæredygtighed (grøn moral). Formidlingsmæssige mål skal være integrerede i planlægningen af dyrestanden, design af anlæg, udvikling af naturbevarelsesprogrammer samt planlægning af service for publikum. Formidlernes rolle er at undervise om den levende natur for at tiltrække, inspirere og give gæsterne fra alle stader i livet mulighed for at handle positivt i forhold til naturbevarelse. Formidlerne underviser om dyr ud fra deres økonomiske, kulturelle og politiske kontekst såvel som de biologiske, og forklarer menneskets indflydelse på naturen på både lokalt og globalt plan. For at kunne præstere en god og seriøs formidling kræver det at formidlingsmedarbejderne (samt frivillige) modtager uddannelse. Netværket gennem IZE (International Zoo Educators Association) og lignende organisationer inden for botaniske haver, museer og videnskabscentre giver yderligere mulighed for at dele metoder.*

Zoologiske haver og akvarier varetager uformel formidling overfor sine gæster, og formel formidling gennem udvikling af links til skoler, højere læreanstalter, universiteter og lærerseminarier. Ved at deltage i udviklingen af læseplaner kan formidlere i zoologiske haver og akvarier holde sine egne undervisningsprogrammer op to date og hjælpe til med at sikre at naturbevarelse indgår i lektionerne på skolerne. Levende dyresamlinger kan bruges ud over biologiundervisningen på skolen, der kan undervises i håndtering af dyr, havebrug, anlægsdesign samt udnyttelse af fritiden; således kan udvikling af samarbejder indenfor formidlingen række ud over almindelige formidlingsroller.

Formidlingen er også en kritisk del af naturbevarelsen i felten og er med til at øge opmærksomheden omkring støtten til projekterne. Dette kapitel præsenterer således en vision for de zoologiske haver og akvarier som institutioner som yder væsentlige bidrag til naturbevarelsen ved at agere som ledere og vejledere i socialt og kulturelt relevant uformel og formel formidling, og kan derigennem påvirke folks holdninger og adfærd i forhold til natur og miljø, lokalt såvel som globalt.

VISION: Zoologiske haver og akvarier, med deres unikke baser for levende dyr, deres ekspertise, og kontakter til naturbevarelse i felten, skal agere som ledere og vejledere indenfor formel og uformel formidling om naturbevarelse. Zoologiske havers og akvariers formidlingsmæssige rolle skal være socialt, miljømæssigt og kulturelt relevant og ved at påvirke folks holdninger og værdier vil formidlingen ses som en betydningsfuld aktivitet i arbejdet for naturbevarelse. Zoologiske haver og akvarier skal udvide uddannelsen af sit eget personale og andre som er engagerede i *in situ* og *ex situ* arbejde.

ANBEFALINGER:

- WZACS opfordrer alle zoologiske haver og akvarier til at sikre at formidling har en central rolle i formålsparagrafferne og at tilføre formidlingen fyldestgørende støtte og ressourcer for at kunne opfylde sin rolle.

- WZACS anbefaler at alle zoo- og akvarieforeninger, regionale og nationale, udvikler en formidlingspolitik. Dette kan tilføre en koordineret indstilling til formidling, både formel og uformel, og give en rettesnor i formuleringen af principper, strategier og minimumsformidlingsstandarder.

- WZACS anbefaler at den enkelte zoologiske have eller akvarium udvikler eller tilpasser sin egen formidlingspolitik i henhold til dens relationer og egne behov.

- WZACS anbefaler at formidlingsmæssige politiske erklæringer, strategier og standarder hurtigst muligt skal gøres tilgængelige og skal gennemgås og opdateres med jævne mellemrum.

- WZACS anbefaler at zoologiske haver og akvarier forstærker effektiviteten af formidling på naturbevarelsesområdet ved at arbejde tæt sammen med andre formidlingsinstitutioner og organisationer, statslige afdelinger og ministerier, og ved at være involverede i formelle aktiviteter omkring læseplaner, og have formidlingsprogrammer sat op til alle aldersgrupper og på alle niveauer.

- WZACS anbefaler at zoologiske haver og akvarier bestræber sig på at udvikle strukturerede uddannelsesprogrammer for alle medarbejdere og frivillige.

- WZACS opfordrer stærkt alle zoologiske haver og akvarier til at bruge objektive og testede metoder til evaluering af effektiviteten af deres naturbevarende undervisnings og uddannelsesprogrammer.

Kapitel 6. Kommunikation: Markedsføring og offentlige relationer (public relations).

RESUMÉ: Dette kapitel præsenterer zoologiske haver og akvariers vision om at være blandt de store stemmer som effektivt kommunikerer naturbevarelsesbudskaber ud, og ved at have stor integritet og ekspertise. Det lægger et sæt af principper ud om hvorledes zoologiske haver og akvarier bedst kan kommunikere ud, hvad de har opnået omkring naturbevarelse. Disse principper inkluderer: at zoologiske haver og akvarier er universelle, inspirerende og formidlende og de tager sig af dyrene efter alle gældende forskrifter. De har rammer for naturbevarelse som er med til løbende at skabe forandringer: De yder hjælp til bymæssige populationer, er etisk ansvarlige og støtten fra medlemmer og besøgende hjælper naturbevarelsen i felten. Men, som tillæg til naturbevarelse, formidling, dyrevelfærd og forskning, er zoologiske haver og akvarier også et sted hvor man har det sjovt. At have det sjovt og arbejde for naturbevarelse er ikke uforeneligt. For at højne zoologiske haver og akvariers profiler som naturbevarende institutioner må hver enkelt have en kommunikationsstrategi. Denne strategi skal planlægges således at den omfatter identifikation af besøgende og integration af kommunikation gennem samarbejde mellem marketingafdeling, dyre-, formidlings- og forskningsafdelinger såvel som andre naturorganisationer. Dette samarbejde skal udvides til også at omfatte planlægning af dyrebestand, processer omkring etiske betragtninger, anlægsdesign, events og formidling. Kommunikationsbudskaberne skal være faktuelle, positive, udadfarende og optimistiske. Strategien skal også omfatte netværksarbejde og deling af informationer med andre organisationer (til markedsføring og som rettesnor), og øge professionalismen i medarbejdernes kommunikationsfærdigheder gennem uddannelse.

De zoologiske haver og akvarier skal benytte sig af alle tilgængelige medier og skal være opmærksom på vigtigheden af at alle medarbejdere og frivillige er velinformerede, således at alle kan agere som budbringere i deres familier og øvrige omgivelser. Der tales også for at zoologiske haver og akvarier tager en åben debat med anti-zoo personer eller grupper og at alle aktiviteter forgår i åbenhed. Kommunikationsstrategien skal overvåges, evalueres og deles. En stærk, integreret kommunikationsstrategi har en betydelig rolle i udviklingen af zoologiske haver og akvarier som positive stemmer for naturbevarelse.

VISION: Zoologiske haver og akvarier og deres nationale og regionale organisationer skal være utrolig effektive til at kommunikere om naturbevarelsesemner og deres rolle i forbindelse med naturbevarelse. De skal opfattes som nogle af de største og mest betydningsfulde stemmer, som taler på vegne af dyreliv og biotoper i naturen.

ANBEFALINGER:

- WZACS anbefaler stærkt at alle zoologiske have- og akvarieorganisationer samt alle zoologiske haver og akvarier, store såvel som små, planlægger og implementerer en kommunikationsstrategi. Denne skal indeholde følgende basale elementer: definition af overordnede mål med kommunikation; identifikation af målgrupper; definition af nøglebudskaber; valg af taktik og metoder; identifikation af hvilke ressourcer der er til rådighed og brug for; samt udvikling af overvågning og evalueringsteknikker.

Kapitel 7. Fællesskaber og politik.

RESUMÉ: Dette kapitel præsenterer en vision om øget globalt samarbejde mellem zoologiske haver og akvarier og andre organisationer for at nå naturbevarelsesmål. Zoologiske haver og akvarier repræsenterer en unikt blanding af teknisk og formidlingsmæssig ekspertise, lovformelig og miljømæssig etik og biologisk diversitet. Ingen zoologiske haver eller akvarier er dog en ø – de kan ikke alene bære hvad det kræves for at løfte opgaven med bevarelse af biodiversitet. Derfor har institutionerne brug for samarbejdspartner – hinanden eller andre organisationer så som parker, beskyttede områder, statslige organer, kontorer for natur og miljø, dyrebeskyttelsesorganisationer, naturbevarelsesorganisationer samt akademiske, professionelle, kulturelle kommercielle og andre samfundsrelaterede organisationer. Zoologiske haver og akvarier skal være medlemmer af nationale og regionale organisationer og støtte kollegaer, som har de rigtige intentioner med arbejdet, men ikke har ressourcerne til det. De skal endvidere støtte myndighederne i at reformere eller lukke haver og akvarier, som ikke kan leve op til acceptable standarder. Zoologiske haver og akvarier kan støtte hinanden gensidigt ved at udveksle uddannelses-programmer og materialer, og ved at involvere lokale zoologiske haver i naturbevarelses-programmer og programmer i felten. Verdens Zoo og Akvarie Organisation (WAZA) formaliserer forbindelser mellem mange forskellige organisationer, inkluderet World Conservation Union (IUCN). WAZA's medlemmer arbejder ofte sammen med specialisterne fra IUCN's afdelinger, både i de taksonomiske og andre videnskabelige grene. Samarbejde med universitetsverdenen giver øgede muligheder for forskning, og samarbejde med skoler kan give mulighed for at påvirke læseplanerne. Ved også at have gode forbindelser til biblioteker og kunstgallerier fremmes kreativ, visuel og skreven naturhistorie. Naturbevarelse vedrører folk uanset deres erhverv eller social status, derfor kan den almindelige interesse også udvikles gennem samarbejde med arkitekter, ingeniører og byplanlæggere. Samarbejde med medierne forstærker budskaberne om naturbevarelse. WAZA forlanger at alle institutioner arbejder med lovgivningen omkring naturbevarelse og underkaster sig WAZA's etiske regler omkring etik. Ved at arbejde indenfor et sæt etiske regler og ved at tilføre informationer kan zoologiske haver og akvarier påvirke den offentlige holdning. Ved at udvikle stærke samarbejdsrelationer med et bredt spektrum af parter kan de zoologiske haver og akvarier vedvarende øge deres indvirkning på naturbevarelse.

VISION: Gennem øget samarbejde og klogt engagement skal zoologiske haver og akvarier fortsætte med at forbedre standarderne for håndtering af dyrehold, uddanne offentligheden til at agere i forhold til naturbevarelsesemner samt deltage i feltprogrammer. Samarbejder vil styrke det globale fællesskab og hjælpe zoologiske haver, akvarier og andre naturbevarelsesorganisationer med at forbedre sig og nå deres mål indenfor naturbevarelse. Zoologiske haver og akvarier skal opmuntres til at hjælpe hinanden, især disse som har færre ressourcer og mindre ekspertise til rådighed end andre.

ANBEFALINGER:

- **WAZA anbefaler stærkt at zoologiske haver og akvarier samarbejder og etablerer eller udvikler netværk på lokalt, regionalt og internationalt plan.**
- **WAZA påmindes alle zoologiske haver og akvarier at de skal imødekomme den lovgivning og politik, som vedrører naturbevarelse og dyrevelfærd.**
- **WAZA fastholder at alle zoologiske haver og akvarier bør stræbe efter at være medlem af en regional eller/og national zoo-organisation.**

- WAZA anbefaler at regionale og nationale organisationer skal gøre sig store anstrengelser for at fremstille og præsentere en samvittighed omkring naturbevarelse som passer til kulturen i medlemsinstitutionerne, og at føre medlemmernes aktiviteter ind i almindelige etiske og tekniske rammer.

- WAZA opfordrer nationale og regionale foreninger til at overtale deres respektive regeringer til at forbedre eller skabe lovgivning omkring zoologiske haver og akvarier som kan hjælpe de zoologiske haver og akvarier med at opfylde deres formål omkring naturbevarelse.

- WAZA opfordrer de lande, som ikke i øjeblikket har en lovgivning på zoo- og akvarieområdet, til at bruge og tilpasse eksisterende lovgivning fra andre lande, således at en egen politik og lovgivning kan formuleres, samt søge hjælp hos de zoo- og akvarieforeninger, som allerede har en eksisterende lovgivning.

Kapitel 8. Bæredygtighed.

RESUMÉ: Dette kapitel præsenterer en vision om at alle zoologiske haver og akvarier skal arbejde for bæredygtighed og reducerer deres "miljømæssige fodspor" ved brug af de naturlige ressourcer, således at det ikke fører til nedgang i disse. Zoologiske haver og akvarier skal også give gode eksempler til deres besøgende omkring grøn livsstil.

Bæredygtighed er defineret som "udvikling som møder nutidens behov uden at gå på kompromis med de behov som fremtidens generationer har". Det indeholder sociale, økonomiske og miljømæssige dimensioner. Verdenstopmødet i Rio i 1992 satte 27 principper op for bæredygtig udvikling, inklusiv Agenda 21, og den senere udviklede ISO 14000. Disse principper vedrører miljømæssig håndtering og forebyggelse af forurening.

Ud fra disse kan 8 ledende principper hjælpe de zoologiske haver og akvarier i at udvikle formål og aktiviteter for bæredygtighed:

1. Brug miljørigtig affaldshåndtering
2. Være energirigtig
3. Udvis ansvarlighed overfor naturlige ressourcer
4. Hvis du forurener, betaler du
5. Sætte lokalt forbrug først på dagsordenen
6. Bidrage til rimelig udvikling
7. Anvende principperne for sikkerhed
8. Opfordre befolkningen til at være bevidste og deltagende i miljøspørgsmål

Ved at være rollemodeller i forbindelse med bæredygtighed kan zoologiske haver og akvarier blive forkæmpere for miljømæssig ansvarlighed, forøge overholdelsen af opsatte miljømål og medvirke til at oplyse om og forme fremtidig lovgivning.

Kapitlet udstikker 4 veje som zoologiske haver og akvarier kan bruge til at indlede og udvikle bæredygtig praksis, ved at: støtte miljø interesse grupper (grønne grupper), udvikle et miljøledelses-system, registrere og opnå ISO 14001 certificering samt sigte efter at få anerkendelse fra turistområdet som ansvarlig "dyre-ambassade". Disse initiativer skal ledsages af organiseret miljømæssig politik og miljøaudit. I korte træk kan zoologiske haver og akvarier, som praktiserer miljømæssig bæredygtighed, påvirke holdninger og ændre adfærd. I disse sammenhænge kan de deltage i bevarelsen af hele jorden.

VISION: Alle zoologiske haver og akvarier skal arbejde mod bæredygtighed og søge mod at reducere sine "miljømæssige fodspor". De skal bruge naturlige ressourcer på en måde der ikke leder til reduktion af disse, og på den måde opfylde nutidens behov med øje for fremtidens generations behov. Alle zoologiske haver og akvarier skal være rollemodeller ved at være grønne i alle aspekter af praksis og ved at vise metoder til, hvorledes zoo's gæster kan leve bæredygtigt.

ANBEFALINGER:

- WZACS anbefaler stærkt at alle zoologiske haver og akvarier opsætter mål og udvikler aktiviteter som hjælper til at bevare naturlige ressourcer.

- WZACS påpeger at det er vigtigt at alle zoologiske haver og akvarier har en nedskrevet miljøpolitik og fører regnskab på miljøområdet.

- WZACS opfordrer alle zoologiske haver og akvarier til at praktisere miljømæssig bæredygtighed, for ved at vise eksempler på hvorledes bæredygtighed kan opnås kan sociale holdninger og adfærd ændres; zoologiske haver og akvarier kan dermed vise at de også bidrager til bevaring af hele økosystemer.

Kapitel 9. Etik og dyrevelfærd.

RESUMÉ: Dette kapitel skitserer hvorledes zoologiske haver og akvarier arbejder med etik og den højst mulige standard for dyrevelfærd, når der arbejdes med håndtering af forskellige populationer indenfor naturbevarelse. Dermed bibringes troværdige naturbevarelsesværdier til zoo-gæsterne.

Verdens Zoo- og akvarium organisation (WAZA's) regelsæt for etik og dyrevelfærd repræsenterer det almindelige grundlag, hvorpå WAZA's medlemmer skal basere deres *ex situ* arbejde og *in situ* bevarelsesaktiviteter. Handlinger skal ske på baggrund af arters overlevelse uden at gå på kompromis med individers velfærd. Anskaffelse af dyr og politik for hvorledes de disponeres er dækket ind med diskussion af realiteterne ved varetagelse af populationer. I dyresamlinger, hvor jagt, sygdom eller mangel på føde ikke forekommer har avlsprogrammerne mulighed for at producere et overskud. Zoo's og akvarier opfordres til at holde overskud fra avl på et minimum, og til at overveje overførsel til andre anerkendte institutioner, udsætning i halv-reservater eller i den frie natur som del af et koordineret genudsætningsprogram, eller midlertidigt forhindre reproduktion. Ulemperne ved langvarig svangerskabsforebyggelse diskuteres også.

Hvis intet andet er gennemførligt kan en hurtig, smertefri, stress-løs død besluttes som den sidste mulighed. Institutionerne skal opbygge passende miljøer til dyrene, som opfylder dyrenes fysiske såvel som psykiske behov.

Aktivering skal være en del af dagligdagens rutiner. Zoologiske haver og akvarier opfordres til at bruge vidensbaserede vurderinger i forhold til dyrevelfærd og udnytte denne viden ved design af nye anlæg. Kapitlet nævner en række politikker og procedurer, som zoologiske haver og akvarier skal tilslutte sig. Slutteligt bliver de zoologiske haver og akvarier opfordret til at stille højt og overgå lovgivne standarder og således etablere sig selv som ansvarlige organisationer, som offentligheden kan stole på håndterer dyr på bedste vis.

VISION: Alle zoologiske haver og akvarier skal følge etiske principper og de højeste standarder for dyrevelfærd for at etablere og vedligeholde variable populationer med sunde dyr i bevarelsesøjemed samt at bibringe gæsterne budskaber vedrørende naturbevarelse.

ANBEFALINGER:

- WZACS anbefaler at alle zoologiske haver og akvarier søger kontinuerligt at forbedre deres ledelsesteknikker og gældende praksis indenfor branchen baseret på udviklende viden og fornuft.

- WZACS anbefaler at alle zoologisk have- og akvarieforeninger har deres eget sæt af etiske regler og dyrevelfærds politik og at foreningerne sikrer sig at medlemmerne samtykker i det vedtagne.

- WZACS forlanger at zoologiske haver og akvarier som modtager truede dyr fra naturen fuldt ud tilslutter sig "IUCN Technical Guidelines on the Management of *ex situ* Population for Conservation".

- WZACS påpeger at dyretransporter skal opfylde alle love og regler på området så som Den Internationale lufttransportforenings "Live Animals regulations" og relevante nationale regulativer.

- WZACS opfordrer til at zoologiske haver og akvarier tager alle forholdsregler for at forhindre dyr eller planter af fremmed natur i at invadere lokal natur.

- WZACS anbefaler at alle zoologiske haver og akvarier retter sig efter legale bestemmelser vedrørende hold af dyr, men pointerer også at love og regler kun definerer minimums standarder og zoo's og akvarier bør stræbe efter højere standarder.

- WZACS tilråder, at hvis der er juridiske eller kulturelle grunde til ikke at aflive overskudsdyr, hvis det skader sundheden eller velfærden hos de berørte dyr ikke at lade dem yngle og hvis overskudsdyr ikke kan holdes under acceptable forhold skal den pågældende zoologiske have eller akvarium ikke have disse dyr i deres samling og skal overveje muligheden for at flytte dem til en anden institution.

- WZACS anbefaler at alle regionale og nationale foreninger udvikler synlige, opdaterede retningslinjer for hold af dyr, især for arter som indgår i samarbejdende *ex situ* avlsprogrammer.

- WZACS anbefaler at zoologiske haver og akvarier udfører aktivering for dyrene i det daglige og skal tilføre ressourcer mod at udforske på hvilken måde aktiveringsteknikkerne kan blive udvidet, forbedret og evalueret.

- WZACS anbefaler at der lægges flere ressourcer i objektive, vidensbaserede vurderinger af dyrevelfærd, og at resultaterne skal bruges til at forbedre dyrenes forhold i institutionerne.

- WZACS opfordrer til at alle zoologiske haver og akvarier gør mere brug af etiske og velfædsmæssige emner i bevarelsesaktiviteterne og de skal øge indsatsen for at uddanne og involvere medarbejdere og gæster.

- WZACS tilråder at alle zoologiske haver og akvarier skal have en etisk komité og en etisk revurderingsproces på alle aspekter af arbejdet, også disse udenfor institutionens grænser.